

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

ПОГОДЖЕНО:

Перший проректор,
полковник внутрішньої служби,
к.ю.н., доцент

Олійник О.І.

«___»_____2020 р.

СИЛАБУС

навчального курсу «Політекономія»

спеціальність 051 «Економіка»

форма навчання: денна

РОЗРОБНИК:

начальник кафедри,
доктор економічних наук, професор

Гончаренко О.Г. _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри економіки та
соціальних дисциплін

Протокол № __ від «__»_____2020 р.

Кредити та кількість
годин:

5 кредити ECTS; години: 34 годин лекцій, 40
годин семінарських занять та 76 годин самостійна
робота.

Чернігів – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

**СИЛАБУС
навчального курсу «Політекономія»
спеціальність 051 «Економіка»
форма навчання: денна**

Кредити та кількість годин: 5 кредити ECTS; години: 34 годин лекцій, 40 годин семінарських занять та 76 годин самостійна робота.

Чернігів – 2020

Анотація курсу

Вивчення політекономії є основою, базисом для розуміння економічного життя суспільства, формування нового типу економічного мислення та економічної культури в майбутніх покоління, що сприятиме ефективному вирішенню складних завдань трансформації економічної системи України до ринкових умов господарювання. Найближчі десятиліття економічній науці у вищій школі потрібно буде підготувати нову генерацію спеціалістів різних галузей з ґрунтовними знаннями основ функціонування сучасної економіки, механізму взаємодії законів економічного розвитку з економічними відносинами, пріоритетних принципів господарювання, що забезпечить якісні перетворення в суспільстві, сприятиме підвищенню продуктивності праці, впровадженню новітніх технологій, зростанню ступеня задоволення потреб. Сучасна фундаментальна економічна наука має надати теоретичний та практичний інструментарій майбутнім юристам. Спеціалістам інших галузей для їх професійної діяльності, показати як саме, на стику багатьох наук вирішувати актуальні господарські проблеми, приймати управлінські рішення.

Як навчальна дисципліна «Політекономія» вивчає економічні відносини між людьми, що виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ. Ці економічні відносини регулюються об'єктивними економічними законами і реалізуються через економічну поведінку суб'єктів, які приймають рішення в умовах необмежених потреб і обмежених ресурсів. Це також система наукових поглядів на господарське життя суспільства, які дають всебічне уявлення про закономірності його розвитку. Вона не лише пояснює, як відтворюється суспільство, а й сприяє його розвитку, запобігає повторенню деяких негативних економічних явищ, дає можливість прогнозувати майбутній розвиток економічної системи країни.

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Політекономія» є комплексне вивчення економічних відносин як форми суспільного виробництва, пізнання основ економічного життя людського суспільства, проблем раціонального та ефективного використання обмежених ресурсів з метою задоволення потреб суспільства. Важливою умовою вивчення курсу «Політекономія» є опанування економічних категорій, вивчення загальних основ, суті, методів пізнання та етапів виникнення економічної теорії, законів і принципів функціонування ринкової економіки, підприємництва, процесів відтворення та економічного зростання, державного регулювання та місця економіки України у світовому господарстві.

Організація навчання

Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин									
		Денна форма					Заочна форма				
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР		Л	СЗ	ПЗ	СР
Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку											
1.	Предмет і метод політичної економії.	10	2	2	-	6			-	-	
2.	Виробництво матеріальних благ і послуг.	11	2	4	-	5			-	-	
3.	Економічні потреби і інтереси.	9	2	2	-	5			-	-	-
4.	Соціально-економічний устрій суспільства.	11	2	4	-	5			-	-	
5.	Товарна форма організації виробництва	9	2	2	-	5			-	-	-
Всього за розділом 1		50	10	14	-	26			-	-	
Розділ 2. Загальні основи ринкової економіки											
6.	Капітал: процес виробництва і нагромадження	8	2	2	-	4			-	-	
7.	Витрати виробництва і прибуток	8	2	2	-	4			-	-	-

8.	Ринок його суть і функції.	8	2	2	-	4		-	-	-	
9.	Домогосподарства в системі економічних відносин.	8	2	2	-	4		-	-	-	
10.	Підприємство як товаровиробник	8	2	2	-	4					
11.	Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу.	9	2	2		5					
Всього за розділом 2		49	12	12	-	25		-		-	
Розділ 3. Економічне зростання і соціально-економічний прогрес											
12.	Суспільне відтворення.	8	2	2	-	4		-	-	-	
13.	Економічний розвиток	8	2	2	-	4		-	-	-	
14.	Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава і її економічні функції.	8	2	2	-	4			-	-	
15.	Кредитна система.	8	2	2	-	4		-		-	
16.	Урядове регулювання національної економіки.	8	2	2	-	4		-	-	-	
17.	Становлення та розвиток світового господарства.	11	2	4		5					
Всього за розділом 3		51	12	14	-	25				-	
<i>Усього годин</i>		<i>150</i>	<i>34</i>	<i>40</i>	<i>-</i>	<i>76</i>				<i>-</i>	

Завдання до семінарів та практичних занять

Плани семінарських занять

Тема 1. Предмет і метод політекономії - 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Визначте основні етапи розвитку політекономічної науки.
2. Які сучасні економічні теорії ви знаєте і в чому полягає принципова відмінність між ними?
3. Дайте визначення предмета політекономії та охарактеризуйте еволюцію його трактування.
4. Назвіть коло проблем, які вивчають політекономія, мікро- і макроекономіка.
5. Дайте визначення суті економічного закону. Назвіть основні види економічних законів.
6. Чим відрізняються економічні категорії від економічних законів?
7. Чим відрізняються економічні закони від законів природи?
8. Які ви знаєте методи пізнання економічних процесів? Охарактеризуйте основні їх види.
9. Розкрийте функції політекономії.
10. Яке місце політекономії у системі економічних наук?
11. Чому, на вашу думку, необхідно вивчати курс політекономії?
12. Яке практичне значення має вивчення політекономічної науки?
13. Політекономія як теоретико-методологічна база інших економічних наук

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 5,6, 7, 8, 9, 11.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг -2 години

Питання семінарського заняття:

1. Дайте визначення й покажіть відмінності між матеріальним і нематеріальним виробництвом. Що таке "духовне виробництво"?
2. Охарактеризуйте основні риси натурального і товарного виробництва.
3. Які умови виникнення товарного виробництва?
4. Як ви розумієте економічну відокремленість товаровиробників?
5. Які загальні риси і відмінності простого й розвинутого товарного виробництва?

6. Назвіть основні фактори виробництва і розкрийте їхній взаємозв'язок.
7. Розмежуйте поняття "економічне зростання" й "ефективність виробництва".
8. Назвіть економічні й соціальні показники ефективності суспільного виробництва.

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 9, 10-11; допоміжна № 2,10,13,19,27.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг – 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Чому суспільне виробництво є вирішальною сферою життя людського суспільства.
2. Дати характеристику елементів процесу виробництва і їх ролі в сучасному виробництві.
3. Галузева структура суспільного виробництва і її роль в національному господарстві.
4. Як здійснюється взаємодія між сферами матеріального і нематеріального виробництва.
5. Що є результатом процесу матеріального виробництва.
6. Яка роль в сучасному суспільстві сфери нематеріального виробництва.
7. Фактори виробництва і їх роль в процесі матеріального виробництва.
8. Дати характеристику факторів виробництва, які визнані сучасними вченими-економістами.
9. Економічне зростання як результат ефективності функціонування національної економіки.
10. Навіщо розраховують показники економічної ефективності.
11. Що показують показники соціальної ефективності.

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 9, 10-11; допоміжна № 2,10,13,19,27.

Тема 3. Економічні потреби і інтереси -2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Розкрийте сутність економічних потреб суспільства та їх структуру.
2. Як класифікуються економічні потреби.
3. Дайте характеристику закону зростання потреб.
4. Як відбувається взаємозв'язок потреб, виробництва і попиту.
5. Поясніть взаємозв'язок змісту праці та потреб.
6. Чому людські потреби є безмежними.
7. Що пояснює закон спадної граничної корисності.
8. Розкрийте сутність економічних інтересів та поясніть їх класифікацію.
9. Хто є об'єктом і суб'єктом економічних інтересів.
10. Як класифікуються економічні інтереси.
11. Що виражають в ринковій економіці специфічні економічні інтереси.
12. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Література: основна № 1- 5, 6,7, 8, 9, 10-11; допоміжна № 2,10,13,19,27.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства -4 години.

Питання семінарського заняття:

1. Назвіть закономірності переходу від однієї економічної системи до іншої та дайте стислу характеристику їх.
2. Назвіть перехідні економічні системи в цивілізаційному аспекті та розкрийте форми виявлення закономірностей переходу від однієї системи до іншої на прикладі кожної з перехідних форм.
3. Назвіть формаційні перехідні економічні системи та розкрийте форми прояву закономірностей переходу від однієї економічної системи до іншої.
4. Які причини та умови виникнення командно-адміністративної системи?
5. Які ви знаєте теоретичні моделі соціалізму? Дайте коротку характеристику їх.
6. Охарактеризуйте реалізовані на практиці моделі соціалізму.
7. Адміністративний соціалізм — помилка історії чи закономірний результат історичного розвитку? Аргументуйте свою позицію.
8. Чи існувала альтернатива адміністративному соціалізму? Аргументуйте свою позицію.
9. Чому виникла і в чому виявилася криза адміністративно-командної системи.
10. Назвіть особливості переходу від адміністративно-командної системи до ринкової.
11. Дайте порівняльну характеристику "еволюційного переходу" від адміністративно-командної системи до ринкової економіки та "шокової терапії". Яка з форм переходу краща? Чому? Аргументуйте.
12. Проаналізуйте здобутки та соціальні й економічні втрати, пов'язані з переходом до ринку України. Чи можна було зменшити "плату" за економічні перетворення?
13. Назвіть головні інституційні зміни трансформаційної економіки України, що нині відбуваються й уже відбулися.
14. Що таке ригідна економіка? Назвіть її риси. Який альтернативний шлях розвитку можливий для держав з ригідною економікою?

Література: основна 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 12,16, 25, 30.

Тема 5. Товарна організація і її роль в еволюції суспільства – 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Що таке натуральне господарство і які характерні ознаки воно має.
2. Що є причинами виникнення і функціонування товарного виробництва.

3. Проста і розгорнута форма товарного виробництва.
4. Дати характеристику економічним і неекономічним благам.
5. Вартість і споживна вартість товару.
6. Корисність, цінність та рідкісність товару.
7. Праця конкретна і абстрактна, втілена в товарі.
8. Вартість товару: індивідуальні і суспільні витрати.
9. Порівняйте теорію трудової вартості з теорією граничної корисності і обґрунтуйте, чому їх необхідно поєднувати.

10. У чому полягають сутність і функції закону вартості.

Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8, 10; допоміжна № 2-4, 5, 9, 11.

Тема 6. Капітал: процес нагромадження і виробництва – 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Дати характеристику капіталу, як економічній категорії товарного виробництва.
2. Назвіть існуючі підходи до визначення сутності капіталу.
3. Що означає інвестування в людський капітал.
4. Як трактується інтелектуальний капітал.
5. Що розкриває матеріально-речовий зміст капіталу.
6. Що визначає соціально-економічна форма капіталу.
7. Як класифікується капітал.
8. Як рухається і нагромаджується капітал.
9. Що впливає на ефективність використання капіталу.
10. Що спричиняє активізація нагромадження капіталу.
11. Дайте характеристику найманої праці та робочої сили .
12. Розкрийте сутність заробітної плати, назвіть її форми, системи та функції, які вона виконує.
13. Дайте характеристику номінальній та реальній заробітній платі.

Література: основна 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 4, 7, 9,10, 11, 16, 19,21,27, 28.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток – 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Охарактеризуйте основні концепції капіталу, сформовані у процесі розвитку економічної науки.
2. Охарактеризуйте конкретні форми існування капіталу.
3. Проаналізуйте відмінності між основним та оборотним капіталом.
4. Що таке витрати виробництва? Які існують види витрат?
5. У чому полягає економічна сутність прибутку?
6. Проаналізуйте основні форми прибутку.
7. Як визначається норма прибутку?
8. Яку економічну роль відіграє прибуток?
9. У чому сутність фізичного і морального зношування основного капіталу?
10. Які основні методи амортизації використовуються за сучасних умов?
11. Розкрийте сутність та інструменти амортизаційної політики держави.

Література: основна 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 4, 7, 9,10, 11, 16, 19,21,27, 28.

Тема 8. Ринок і його функції – 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Який із секторів економіки (ринковий чи бюджетний) кращий? Аргументуйте свою позицію.
2. Хто і як визначає пропорції між бюджетним і ринковим секторами економіки?
3. Дайте "класичне" і "маркетингове" визначення ринку. Що між ними спільного і відмінного?
4. За яких умов виникає ринок?
5. Назвіть риси сучасної ринкової економіки й розкрийте їхній зміст.
6. Що таке економічна свобода? В яких формах вона проявляється?
7. Назвіть принципи функціонування ринкової економіки та розкрийте їхній зміст.
8. Дайте характеристику структури ринку за різними критеріями.
9. Назвіть функції ринку і розкрийте їхній зміст.
10. Які функції в ринковій економіці виконують домогосподарства?
11. Які функції у ринковій економіці виконують підприємці?
12. У чому полягає специфіка функцій держави в ринковій економіці?
13. Що таке суспільні блага, яка їхня структура?
14. Виробництво яких благ притаманне ринковому сектору економіки (звичайних чи суспільних) і чому?
15. Що таке позитивний і негативний зовнішні ефекти? Який із них небезпечніший? Аргументуйте свою позицію.

16. Що спільного і відмінного між теоріями зовнішніх (екстернальних) ефектів А. Пігу та Р. Коуза? Яка теорія здається вам реалістичнішою і чому?

17. Який механізм перетворення екстернальних ефектів в інтернальні? Яка роль держави в цьому процесі?

18. Дайте визначення поняття "ринкова інфраструктура" і розкрийте значення її для безперерйного функціонування ринку.

19. Для чого запроваджується біржова торгівля? Чи змінилося її значення на рубежі тисячоліть? Якщо так — розкрийте зміст змін. Якщо ні — поясніть чому.

20. Які функції виконують різноманітні угоди біржової торгівлі?

21. Які ви знаєте об'єкти біржової торгівлі (за видами бірж)?

22. Якими цінними паперами торгують на фондовій біржі? Що таке котирування цінних паперів?

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна №2,4,7,10,13,22, 27,29.

Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин – 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Дайте характеристику домогосподарству як суб'єкт ринкових відносин.
2. Нахвзвіть переваги домогосподарств в порівнянні з іншими суб'єктами ринкової економіки.
3. Дайте характеристику концепції корисності вибору благ індивідом.
4. Назвіть властивості притаманні домогосподарствам.
5. Як формуються доходи домогосподарств .
6. Як класифікуються доходи населення.
7. Дайте характеристику сукупного доходу домогосподарств.
8. Які підходи існують до вивчення розподілу доходів.
9. Дайте характеристику витрат на споживання.
10. З якими явищами пов'язаний ефект доходу домогосподарств.
11. Обґрунтуйте причини збереження доходу домогосподарствами.

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 1, 2,3,4, 10, 11, 13, 14, 16, 19, 25.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник - 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Дайте загальну характеристику підприємництва та розкрийте спільне і відмінне у поняттях "підприємництво" і "бізнес".

2. Які причини зумовили еволюцію теорій підприємництва? Розкрийте головні пункти цих еволюційних змін.

3. Дайте порівняльну характеристику класичної та інноваційної моделей підприємництва.

4. Чим (якими чинниками) визначаються організаційні форми підприємництва?

5. Які типи об'єднань підприємств Ви знаєте? Чим визначається доцільність використання кожного з них?

6. Як виявляють ступінь залежності підприємств, що входять у корпоративний капітал?

7. Що таке концентрація виробництва? За якими показниками визначають її рівень?

8. Який критерій лежить в основі поділу підприємств на малі, середні та великі? Для чого потрібна така класифікація?

9. Що визначає доцільність вибору типу підприємницької діяльності?

10. Назвіть переваги та недоліки малого підприємництва.

11. Які переваги та недоліки (обмеження) властиві великому підприємництву?

12. Яке місце в системі підприємництва займають середні підприємства?

Чому?

13. Що таке венчурне підприємництво, які функції воно виконує, на яких засадах функціонує?

14. Що особливого ви вбачаєте в лізинговій формі підприємництва?

15. Що таке франчайзинг? На яких засадах він створюється? Назвіть його переваги та обмеження.

Література: основна 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 3,10,12,14, 16,21, 27, 28,30.

Тема11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу - 2 години.

Питання семінарського заняття:

1.Розкрийте зміст аграрних відносин і покажіть їхню специфіку.

2. У чому полягає проблема власності на землю і як вона вирішується в Україні?

3. Які ви знаєте види сільськогосподарських підприємств?

4. Що таке земельна рента? Які її види ви знаєте?

5. Розкрийте суть диференційної земельної ренти і покажіть причини її виникнення.

6. Що таке монопольна рента. Назвіть причини її виникнення.

7. Що таке ціна землі й від чого вона залежить?

8. Прокоментуйте фактори, що впливають на зростання цін на землю.
9. Що таке агропромисловий комплекс і яка його структура?
10. Чому необхідна державна підтримка сільськогосподарського виробництва?
11. Які головні напрями державного регулювання АПК?
12. На що спрямована земельна реформа в Україні?

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 1, 2,3,4, 10, 11, 13, 14, 16, 19, 25.

Тема 12. Суспільне відтворення – 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Визначення поняття безпека і загроза.
2. Економічна безпека і її об'єктивні завдання.
3. Зовнішні в внутрішні загрози.
4. Економічна безпека в системі національної безпеки.
5. Рівні побудови системи економічної безпеки.
6. Критерії оцінка національної безпеки.
7. Життєво важливі інтереси, національний спосіб життя.
8. Загрози економічній безпеці на сучасному етапі.
9. Міжнародна економічна безпека.
10. Науково-технічна безпека держави. 1
11. Енергетична безпека держави.
12. Забезпечення економічної безпеки інтелектуальної власності .
13. Фінансова безпека.
14. Продовольча безпека.
15. Інформаційна безпека.
16. Тіньова економіка та її вплив на економічну безпеку країни.
17. Корупція і економічна безпека.

Література: основна №1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 15, 16,17, 19, 30.

Тема 13. Економічний розвиток - 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Чим зумовлена циклічна форма економічного розвитку. Чи здатне людство уникнути циклічних коливань економіки.
2. Дайте порівняльну характеристику теорій циклічних коливань, висвітлених М.Туган-Барановським.
3. Охарактеризуйте короткі, середні та довгі цикли та розкрийте наслідки їх взаємодії.
4. Поясніть суперечливість впливу циклічного розвитку на економіку.
5. Що таке нециклічні коливання економіки. Як вони впливають на стан національної економіки.
6. Охарактеризуйте структурні кризи.
7. Чим зумовлені фінансові кризи, і які наслідки їх впливу на економіку.
8. Розкрийте причини, зміст і наслідки екологічних криз.
9. Економічне зростання і його вплив на суспільний розвиток.
10. Типи та теоретичні концепції економічного зростання.

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 1, 2, 4, 9, 11, 12, 16, 18, 19, 20, 21, 25, 27, 29, 30.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення.

Держава і її економічні функції. - 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Дайте визначення категорії «фінанси» і розкрийте об'єктивну необхідність їхнього використання.
2. Охарактеризуйте спільні та відмінні категорії «фінанси» і «гроші».
3. Розкрийте основні структурні елементи фінансів.
4. Що таке фінансова система, які її складові.
5. Дайте визначення державного бюджету і розкрийте його функції.
6. Розкрийте у загальному вигляді структур надходжень та видатків державного бюджету.
7. Чим відрізняються поняття «асигнування», «субсидії», «субвенції», «дотації».
8. Охарактеризуйте принцип «бюджетного фінансування».
9. Коли державі доцільно мати профіцит ний бюджет.
10. Що таке бюджетний дефіцит, яких форм він набуває.
11. Який зв'язок між бюджетним дефіцитом і державним боргом.
12. Дайте визначення податків і розкрийте їхні функції.
13. Що таке податкова система.
14. Яку роль в економічному та соціальному житті відіграють податки.

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 1, 2, 4, 9, 11, 12, 16, 18, 19, 20, 21, 25, 27, 29, 30.

Тема 15. Кредитно-банківська система – 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Назвіть джерела формування кредитних ресурсів і розкрийте їхній зміст.
2. На яких принципах функціонує кредит.
3. Назвіть спільні і відмінні риси між комерційним і банківським кредитом.
4. Що спільного і відмінного між іпотечним і ломбардним кредитом.
5. У чому полягають особливості міжнародного кредиту.
6. Що таке кредитна система.
7. Які функції виконує Національний банк України.
8. Поясніть функціональне призначення комерційних банків.
9. Розкрийте зміст і структуру пасивних банківських операцій.
10. Розкрийте зміст і структуру активних банківських операцій.
11. Охарактеризуйте зміст і структур посередницьких банківських операцій.
12. У чому полягає відмінність між депозитними та ощадними внесками.
13. Розкрийте зміст і структуру грошових ресурсів комерційних банків.
14. Який вплив мають на національну економіку міжнародні кредити.

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 1, 2, 4, 9, 11, 12, 16, 18, 19, 20, 21, 25, 27, 29, 30.

Тема 16. Урядове регулювання національної економіки – 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Об'єктивна необхідність, зміст та моделі урядового регулювання економіки.
2. Виробництво яких благ фінансується державою.
3. Чому уряд здійснює регулювання змішаних суспільних благ.
4. Як впливає уряд на виробництво платних суспільних благ.
5. Як уряд регулює екстернальні ефекти .
6. Які існують типи урядового регулювання економіки.
7. Назвіть цілі, засоби та методи урядового впливу на економіку.
8. Які інструменти використовує уряд для регулювання економіки.
9. Що таке прямі і непрямі методи впливу на економіку.
10. На чому засновані адміністративні і економічні методи регулювання економіки
11. Які недоліки адміністративних і економічних методів регулювання економіки.
12. Яка мінімальна та максимальна межа урядового впливу на економіку.
13. В чому сутність антиінфляційної політики уряду.
14. Які завдання соціальної політики уряду.

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 1, 2, 4, 9, 11, 12, 16, 18, 19, 20, 21, 25, 27, 29, 30.

Тема 17. Становлення і розвиток світового господарства - 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Об'єктивні передумови виникнення світового господарства: міжнародний поділ праці та його сутність; розвиток і становлення світового ринку; інтернаціоналізація господарського життя та її сутність.
2. Особливості світової економіки на рубежі ХХІ ст.
3. Сутність і різновиди міжнародних економічних відносин: міжнародна торгівля, її види й структура; міжнародна міграція трудових ресурсів; причини та види міжнародного руху капіталів.
4. Міжнародні валютні відносини: валюта, її зміст та види; міжнародна валютна система та етапи її розвитку; європейська валютна система, її становлення й розвиток; валютні ринки. Валютні курси та їхній режим.

Література: основна № 1- 4, 5, 6,7, 8, 10-11; допоміжна № 1, 2, 4, 9, 11, 12, 16, 18, 19, 20, 21, 25, 27, 29, 30.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно підготувати запропоновані питання з кожної теми. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту, а також скласти короткий твір-есе на запропоновану тему.

Назва теми

Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

Теми есе «Економічна наука має справу з фундаментальними проблемами життя суспільства; вона стосується усіх і належить усім». **Людвіг фон Мізес**

«Люди, які ніколи систематично не вивчали економічну науку, схожі на глухих, які намагаються оцінити звучання оркестру» **Пол Самуельсон**

Теми реферату: 1. Практичне значення економічної науки

2. Економічні закони і закони природи: механізм (взаємодії).

<p>Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Теми есе «Для людини немає нічого природнішого за працю, людина народжена для неї, як пташка для польоту і риба для плавання» Франческо Петрарка Теми реферату: 1. Соціальна ефективність діяльності правоохоронних органів. 2. Економічна ефективність і її значення в сучасних умовах господарювання.</p>
<p>Тема 3. Економічні потреб і інтереси. Теми есе «У політичній економії немає, можливо, жодного предмета, пояснення якого було б таким важливим, як потреби. Як би ви не обмежували їх коло, вони все-таки залишатимуться в її межах і притому в тих межах, до яких, як до центру, тяжітимуть усі висновки науки» Володимир Вернадський Теми реферату: 1. Економічний закон зростання потреб і його дії в сучасних умовах. 2. Потреби і інтереси як джерело активності економічних суб'єктів.</p>
<p>Тема 4. Соціально-економічний устрій. Теми есе «Найкраща економічна система - це та, яка максимально забезпечує людей тим, чого вони найбільше потребують» Джон Гелбрейт. «Головною метою об'єднання людей у суспільство є прагнення мирно і безпечно користуватися своєю власністю, а основним знаряддям і засобом для цього служать встановлені у даному суспільстві закони» Джон Локк. Теми реферату: 1. Порівняльний аналіз цивілізаційного та формаційного підходів до суспільного розвитку. 2. Місце людини в економічній системі.</p>
<p>Тема 5. Товарна форма організації виробництва. Теми есе «Любіть землю, любіть працю на землі, бо без цього не буде щастя ні вам, ні вашим дітям ні на якій планеті». О. Довженко Теми реферату: 1. Просте і розвинуте товарне виробництво: порівняльний аспект. 2. Економічний закон вартості і його дія в сучасних умовах.</p>
<p>Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Теми есе «Капітал - це мистецтво наживати достаток, або діяльність, спрямована на нагромадження багатства і одержання прибутку, на вкладення і нагромадження» Арістотель Теми рефератів: 1. Предметно-функціональний та соціально-економічний підхід до оцінки капіталу (порівняльний аспект). 2. Сутність та інструменти амортизаційної політики України в сучасних умовах.</p>
<p>Тема 7. Витрати виробництва і прибуток. Тема есе «Лише в динамічній економіці створюються необхідні умови для виникнення прибутку як специфічного виду доходу» Дж. Б. Кларк Теми рефератів: 1. Економічна роль прибутку в сучасних умовах. 2. Обороти виробничих фондів підприємства і чим він відрізняється від кругообороту.</p>
<p>Тема 8. Ринок його суть і функції. Тема есе « Економічна свобода набагато ілюзорніша, ніж це видається на перший погляд. Кожен має право чинити на ринку так, як йому заманеться. Однак якщо хто небудь визнає за краще робити те, що ринок не схвалює, ціною індивідуальної свободи виявляється економічне розорення» Е. Хейлбронер Теми рефератів: 1. Роль держави в ринковій економіці. 2. Пропорції бюджетного та ринкового секторів та механізм їх взаємодії.</p>
<p>Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин. Тема есе «Дві основні соціальні функції сім'ї це первинна соціалізація індивідів, а також захист, в тому числі й економічний, членів сім'ї» Дж. Маціоніс. Теми рефератів: 1. Структура доходів та видатків домогосподарств. 2. Взаємодія домогосподарств та держави.</p>
<p>Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Тема есе «Підприємець — це людина особливого роду. Прибуток для нього лише символ успіху. Головне — ступити на незвіданий шлях, далекий від усталених рішень» Йозеф Шумпетер Теми рефератів: 1. Підприємництво і бізнес (порівняльний аспект). 2. Нові види підприємницької діяльності.</p>
<p>Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Тема есе « Економіка - це вміння користуватися життям в найкращий спосіб» Б. Шоу Теми рефератів: 1. Специфічні особливості галузевої структури національної економіки України. 2. Державна підтримка сільськогосподарського виробництва: світовий та вітчизняний досвід.</p>
<p>Тема 12. Суспільне відтворення. Тема есе «Ми діємо тільки тоді коли сталася криза. Щоб отримати коши на сейсмічні дослідження, необхідно влаштувати землетрус.» Том Зиммі Теми рефератів: 1. Економічне зростання і його вплив на суспільний розвиток. 2. Використання національного доходу: споживання, заощадження, інвестиції.</p>
<p>Тема 13. Економічний розвиток.</p>

<p>Тема есе «Якщо так піде і далі, у людини атрофуються всі кінцівки за винятком пальця для натискання кнопок. Френк Райт</p> <p>Теми рефератів: 1.Науково-технічна революція як прояв перетворення науки в продуктивну силу виробництва.</p> <p>2.Науково-технічна революція і природне середовище (варіант взаємодії).</p>
<p>Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава і її економічні функції.</p> <p>Тема есе «Сплачувати податки і помирати мусить кожний» Бенджамін Франклін.</p> <p>Теми рефератів: 1. Суспільне відтворення: основні теорії та моделі.</p> <p>2.Державний бюджет: профіцит і дефіцит.</p>
<p>Тема 15. Кредитна система.</p> <p>Тема есе «Кредитори мають кращу пам'ять, ніж боржники» Бенджамін Франклін.</p> <p>Теми рефератів: 1.Двоїста природа державного кредиту.</p> <p>2. Функціональна та інституційна структура кредитної системи.</p>
<p>Тема 16. Урядове регулювання національної економіки.</p> <p>Тема есе «В політиці є своя невидима рука, яка діє в напрямі, протилежному дії невидимої руки ринку» Мільтон Фрідмен</p> <p>Теми рефератів: 1. Максимальна та мінімальна межа втручання держави в економіку.</p> <p>2.Зміст і механізм урядового впливу на економічне зростання фіскальних та монетарних інструментів.</p>
<p>Тема 17. Становлення та розвиток світового господарства.</p> <p>Тема есе «Мир -чеснота цивілізації, війна - її злочин» Віктор Гюго</p> <p>Теми рефератів: 1. Міжнародний поділ праці: причини виникнення і форми прояву.</p> <p>2. Сучасне світове господарство і основні його суперечності.</p>

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в таблиці 1

Таблиця 1. - Порядок оцінювання за темами навчальної дисципліни

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку					
1.	Предмет і метод економічної теорії.	3	-	3	-
2.	Виробництво матеріальних благ і послуг.	3	-	3	-
3.	Економічні потреби і інтереси.	3	-	3	-
4.	Соціально-економічний устрій.	3	-	3	-
5.	Товарна форма організації виробництва. суспільства.	3	-	3	-
Розділ 2. Загальні основи ринкової економіки.					
7.	Капітал: процес виробництва і нагромадження.	3	-	3	-
8.	Витрати виробництва і прибуток.	3	-	3	-
9.	Ринок і його функції.	3	-	3	-
10.	Домогосподарства в системі економічних відносин	3	-	3	-
11.	Підприємство як товаровиробник	3	-	3	-
12.	Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу.	3	-	3	-
Розділ 3.Економічне зростання і соціально-економічний прогрес.					
12.	Суспільне відтворення.	4	-	4	-
13.	Економічний розвиток.	4	-	4	-
14.	Господарський механізм у системі суспільного відтворення	4	-	4	-

	ня. Держава і її економічні функції				
15.	Кредитна система.	4	-	4	
16	Урядове регулювання національної економіки.				
17.	Становлення та розвиток світового господарства.	4	-	4	
Разом		56		56	
Виконання індивідуального завдання		4			
Екзамен		40			
Всього		100 балів			

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та **повний** конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам від 3 до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Самостійна робота оцінюється викладачем за виконання згідно запропонованих тем коротких творів –есе.. Кожен курсант (студент, слухач) має протягом семестру виконати таке завдання.

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється на екзамені на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до екзамену:

1. Місце, роль та необхідність економічних знань для співробітників кримінально-виконавчої системи.
2. Предмет економічної теорії та її місце в системі економічних наук.
3. Методи пізнання явищ економічного життя та функції економічної теорії.
4. Система економічних законів і категорій економічної теорії.
5. Сутність і структура суспільного виробництва.
6. Економічні потреби і виробництво. Взаємозв'язок потреб і споживання.
7. Матеріальне виробництво - основа життя людського суспільства.
8. Валовий національний продукт.
9. Економічна та соціальна ефективність виробництва.
10. Суспільний поділ праці.
11. Умови і причини виникнення товарного виробництва.
12. Характеристика товару і його властивості.
13. Гроші і їх функції, як загального еквівалента.
14. Суть підприємництва, умови його розвитку, мотиви та функції.

15. Організаційно-правові форми підприємств, які функціонують в ринковому середовищі.
16. Особливості праці втіленої в товар.
17. Підприємство як первинна ланка підприємницької діяльності.
18. Акціонерні товариства і їх види.
19. Витрати виробництва і їх структура.
20. Прибуток і норма прибутку.
21. Ціна. Ціна виробництва.
22. Основні фактори суспільного виробництва.
23. Власність і її роль в системі виробничих відносин.
24. Робоча сила і її вартість.
25. Заробітна плата і її форми.
26. Безробіття, його типи та форми.
27. Безробіття: причини, наслідки, особливості в Україні.
28. Зайнятість та проблеми відтворення сукупної робочої сили.
29. Основні фактори суспільного виробництва.
30. Собівартість продукції та фактори, що обумовлюють її зниження.
31. Номінальна та реальна заробітна плата.
32. Особливості натуральної форми господарювання.
33. Особливості розвитку підприємництва в сільськогосподарському виробництві.
34. Конкуренція і монополія.
35. Орендна плата і ціна землі.
36. Агропромислова інтеграція.
37. Агропромисловий комплекс і його структура.
38. Аграрна криза і аграрна реформа.
39. Фінансова система і її структура.
40. Державний бюджет. Державні видатки. Дефіцит державного бюджету.
41. Податки та їх структура.
42. Матеріальне і нематеріальне і виробництво.
43. Теорії вартості.
44. Ринковий і неринковий сектор економіки.
45. Ринок та його інфраструктура.
46. Види ринків.
47. Страхові компанії як елемент інфраструктури ринку.
48. Біржі і їх діяльність.
49. Кредит. Джерела і форми кредиту.
50. Банківська система України та її структура.
51. Процес виробництва і його продукт.
52. Продуктивні сили і виробничі відносини.
53. Поняття інфляції. Методи і шляхи її стримання.
54. Кругообірот і оборот капіталу.
55. Продуктивність праці і шляхи її підвищення.
56. Основний і оборотний капітал.
57. Номінальна та реальна заробітна плата.
58. Функціонування валютного ринку на Україні.
59. Світогосподарські зв'язки і місце України на світовому ринку.
60. Доходи від власності в ринковій економіці.
61. Закон попиту і закон пропозиції, їх функції.
62. Держава як суб'єкт ринкових відносин. Економічна та соціальна функції держави в ринковій економіці.
63. Валова продукція підприємства.
64. Механізм господарювання в командно-адміністративній економіці.
65. Законодавство України про власність та підприємницьку діяльність.
66. Ринкова економіка та соціально-орієнтована ринкова економіка.
67. Міжнародні економічні відносини, їх структура та особливості на сучасному етапі.
68. Конкуренція в ринковій економіці, її функції та форми.
69. Основні фактори і результати суспільного виробництва.
70. Необхідний і додатковий продукт.
71. Постійний і змінний капітал.
72. Еволюція форм власності та її роль у підвищенні ефективності виробництва та реалізації економічних інтересів.
73. Наймана праця і капітал
74. Цінні папери та їх види.
75. Земельна рента та її види.

76. Капітал як економічна категорія. Перетворення грошей в капітал.
77. Значення прибутку в розвитку підприємництва.
78. Просте та розширене відтворення.
79. Економічний ріст.
80. Рентабельність виробництва.
81. Розвиток малого бізнесу на Україні.
82. Безперервність процесу виробництва.
83. Організаційно-правові форми підприємств.
84. Державна політика регулювання і підтримки сільського господарства.
85. Становлення ринку праці на Україні.
86. Науково-технічний прогрес і науково-технічна революція і їх значення.
87. Суть, передумови та основні етапи розвитку світового господарства.
88. Структура сучасного світового господарства та основні тенденції його розвитку.
89. Сутність міжнародного поділу праці.
90. Закон вартості та його функції.
91. Економічна безпека і її об'єкти та завдання.
92. Внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці.
93. Об'єкти економічної безпеки.
94. Необхідність, зміст, структура та функції фінансів.
95. Необхідність, зміст і принципи функціонування кредиту в ринковій економіці.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

Рекомендована література

Основна:

1. Бочан І. О. Основи економічної теорії: інституціональний підхід : навч. посіб. К. Знання, 2012. 211с.
2. Економічна теорія: Політекономія : підручник / за ред. В.Д.Базилевича; Київ. нац. ун –т. ім. Т.Шевченка. 9-те вид., доповн. К.:Знання, 2014. 710 с.
3. Економічна теорія : підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
4. Основи економічної теорії. Навч. посіб./ За ред. Козака Ю. Г., Шаповал С. С. К.: Центр учбової літератури, 2012. 264 с.
5. Основи економічної теорії : Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф.. Л.С.Шевченко. Х.: Право, 2008. 448с.
6. Основи ринкової економіки: підручник // За загальною редакцією В.В. Кулішова . К.: Кондор, 2012. 310 с.
7. Мочерний С.В. Економічна теорія : Підручник. К.: Академія, 2008. 303с.
8. Мочерний С.В. Основи економічної теорії. К.: Академія, 2009. 453с.
9. Мочерний С.В. Основи економічних знань. К.: Академія, 2000. 310с.
10. Чепінога В.Г. Економічна теорія: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2011. 656с.
11. Федоренко В.Г., Руженський М.М. Основи економічної теорії : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. і доповн. К.: Алерта, 2012. 312с.

Додаткова література:

1. Базилевич В.Д. Макроекономіка: практикум : навч. посіб. К. : Знання, 2010. 550с.
2. Гелбрейт Дж. Новое индустриальное общество. Избранное. М.: Эксмо, 2008. 1200с. (Антология экономической мысли).
3. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. Ін-т екон. та прогноз. НАН України. К., 2009. 719с.
4. Долан Э.Дж. Рынок: микроэкономическая модель. ; пер. с англ.. В.Лукашевича и др. СПб, 1992. 496с.
5. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 1198с.
6. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / пер. с англ. Н.Н. Любимова, под. ред. Л.П.Куракова М. : ГелиосАРВ, 2002. 352с.

7. Кэнэ Ф. Физиократы. Избранные экономические произведения / Ф.Кэнэ, А.Р.Ж.Тюрго, П.С.Дюпон де Немур ; [предисл. П.Н.Клюкин ; пер. с франц., англ., нем.]. М. : Эксмо, 2008. 1200с. (Антология экономической классики).
8. Кларк Дж.Б. Распределение богатства. ; пер. с англ.. М. : Экономика, 1992. 447с.
9. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура . ; пер. с англ. М. : ГУВШЭ, 2000. 606с.
10. Маршалл А. Основы экономической науки [предис. Дж.М.Кейнс ; пер. с англ. В.И.Бомкина, В.Т. Рысина, Л. Столпера]. М. : Эксмо, 2007. 832с. (Антология экономической классики).
11. Маркс К. Капітал. – Т.3. Твори . К. : Держ. вид-во політ. л-ри УРСР, 1963. Т.25.
12. Макроекономіка : підручник. за ред. В.Б.Базилевича. К. : Знання, 2008. 703с. (Класичний університетський підручник).
13. Макконнелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика.; пер. с 13-го изд. М. : ИНФРА-М, 2001. XXXIY, 974с.
14. Мікроекономіка : підручник / за ред. В.Б.Базилевича. К. : Знання, 2008. 679с. (Класичний університетський підручник).
15. Милль Дж.С. Основы политической экономики с некоторыми приложениями к социальной философии. [пер. с англ. біограф. очерк М.Г.Туган-Барановского]. М. : Эксмо, 2007. 1040с. (Антология экономической классики).
16. Ойкен В. Основы национальной экономика / В. Ойкен ; общ. ред. В.С.Автономова ; пер. с нем. М. : Экономика, 1996. 351с.
17. Олсон М. Логіка колективної дії. Суспільні блага і теорія груп ; пер. з англ., післямова С.Сухая. К. : Лібра, 2004. 186с.
18. Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции. ; пер. с англ. М. : Прогресс, 1986. 472с.
19. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй . К. : Port Royal, 2004. 593с.
20. Туган – Барановський М.И. Промышленные кризисы: очерк из социальной истории Англии. К. : Наук. думка, 2004. 368с.
21. Туган – Барановський М. Основи політичної економії. Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 623с.
22. Фишер С. Экономика ; пер. с англ. 2-го изд. М. : ДелоЛТД, 1995. 864с.
23. Фишер И. Покупательная сила денег. М.: Дело, 2001. 320с.
24. Фридмен М. Количественная теория денег. М. : Эльф, 1996. 186с.
25. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход : в 2т. Т.1-2. пер.с англ., М.: Экономика, 1997. 431с.
26. Хайек Ф. Дорога к рабству.; пер. с англ. М. : Фонд либерал. миссия : Новое изд-во. 2005 264с.
27. Хэйне П. Экономический образ мышления .; пер. с англ. М. : Дело : Cattallaxy, 1992. 587с.
28. Хикс Дж.Р. Стоимость и капитал. ; пер. с англ. М. Прогресс : Универс, 1993. 448с.
29. Чемберлин Э. Теория монополистической конкуренции: (Реориентация теории стоимости) ; пер. с англ. М. : Экономика, 1996. 351с.
30. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия. М. : Эксмо, 2007. 864с. (Антология экономической классики).

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [http// www.customs.gov.ua](http://www.customs.gov.ua)
2. [http// www.hr-portal.ru](http://www.hr-portal.ru)
3. [http// www.liga.net](http://www.liga.net)
4. [http// www.nau.kiev.ua](http://www.nau.kiev.ua)
5. [http// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)